

Max, Mischa & ofenzíva Tet

Johan
Harstad

přeložila Kateřina Křišťůvková

[I]

THIS IS FOR US
(NEW DAY RISING. THE BATTLE FOR HUE)
podzim 2012

(ukázka z kapitoly 5)

*We were in the jungle.
There were too many of us.
We had access to too much money,
too much equipment,
and little by little, we went insane.*

FRANCIS FORD COPPOLA, CANNES 1979

Jedno je každopádně jisté. Já o tom přemýšlím. Ležím úplně bdělý v posteli, tečou mi slzy a poslouchám, jak moji rodiče dál mluví o stěhování do USA, otevírají si víno a máma ohřívá večeři, cinkají sklenky a rodiče mluví hlasitěji, smějí se, tátův hlas je najednou oblejší, mírnější, stejně tak mámin, oba sedí v obýváku a probírají Ameriku a dál a dál vykreslují náš nový život a plánují vystěhování a já to nechci poslouchat, nechci, aby takhle mluvili, protože ničeho na světě se nebojím víc než toho, že bychom se museli přestěhovat, a právě o tomhle tam mluví a já si nepřeju nic jiného než zakrýt si uši rukama, jenže to se zasádrovanými pažemi nejde, klíční kosti mám ještě ztuhlé, nemám jinou možnost než si všechno vyslechnout, všechno to, co bych si vlastně zatím vyslechnout neměl, rozhodnu se, že o tomhle se nezmíním živé duši, ani Stigovi, ani Andrimu, ani mámě, nesmí vědět, že jsem je slyšel. Protože pokud se o tom nikomu nezmíním, třeba o tom mluvit přestanou, stejně jako se přestalo mluvit o odkupu našich domů. Až se zítra vzbudím, můžu sám sebe přesvědčit, že se mi to celé jenom zdálo.

Když mi pak dva dny nato sádru rozříznou, mám paže bledé a tenoučké, a jak mi tak čouhají z trička, vypadají směšně. Zatím je ale teplo, poslední dny babího léta v září. Lítám hodně venku a snažím se, aby mi na paže co nejvíc svítilo sluníčko. Předstírám, že nevím, že náš čas tady brzy vyprší.

Předstírám, že jsem šťastný.

(...)

FIRE ISLAND
(LET'S HEAR IT FOR OLIVE OYL)
léto 1993

(ukázka z kapitoly 1)

„Mimochodem, seznámil jsem se na tom táboře s jednou holkou.“

Nejspíš si všiml, že mi ztuhly rysy, protože honem dodal:

„Klídek, není to tak, jak si myslíš, je to jenom kamarádka.“

Nevěděl jsem úplně, jestli tomu mám věřit. Představil jsem si další Alison.

„Je, no, hezká?“

„Hm...“ Na pár vteřin se zamyslel. „Takhle jsem o tom neuvažoval, je jí třiadvacet, dělala tam vedoucí. Ale ne, asi to nebude nejkrásnější holka.“

Trochu mě to uklidnilo.

„A jedna z nejkrásnějších?“

Vzdychl. „Jakou to hraje roli? Neplánuju s ní chodit, všechny lidi není potřeba škatulkovat. Prostě mi přijde fajn, nic víc. Jak bych to měl jenom říct, je... zajímavá, máme toho spoustu společného, dalo se s ní mluvit a... leccos jsem se od ní naučil. Pokud ji mám... znáš Shelley Duvall? Vlastně se jí trochu podobá. Ale ne té Shelley Duvall, která hrála v *Osvícení*, aby bylo jasno, jiné, prekubrickovské, pokud něco takového existuje. Je nějak uvolněnější. Míň uřvaná a nemá tak vykulený oči. Ale neříkej jí to, víš... nikdo nechce vypadat jako Shelley Duvall.“

„Co *Brewster McCloud*? 1970. Tam je vlastně hrozně krásná.“

„Ten jsem neviděl.“

„Jako fakt je. Byl bys překvapeněj.“

„V tom případě se ti Mischa zaručeně bude líbit.“

„Mischa? Tak se jmenuje? Co je to za jméno? Nějaký židovský?“

„Myslím, že ruský,“ odpověděl Mordecai. „Ale –“

„Je Ruska?“

„Musíš po mně všechno opakovat? Je z Polska. Nebo teda z Kanady, ale její prarodiče jsou Poláci. Teda byli Poláci. Už umřeli. Státní příslušnost v hrobě neplatí. Ale o to nejde, je o sedm let starší než my, takže prostě – i když teda ty máš vlastně rád staroušky, takže kdo ví. Jak jsem říkal, je to jenom

kamarádka. Dělala na táboře vedoucí a právě díky ní jsem si uvědomil, že chci být herec. Je vážně super. A chytrá. Maluje.“

„Já tady teď namořil jeden barák.“

„Maluje obrazy, Maxi. Vydělává si tím. Je i dost úspěšná.“

„A co teda dělala na letním táboře?“

Mordecai moje otázky vytáčely.

„Co to s tebou je, byla tam zaměstnaná, učila nás. Slyšels někdy, že se dá dělat i něco, z čeho se můžou těšit ostatní? Pracovala tam, protože ji to baví, protože tam sama jako dítě jezdila. Tys nikdy na táboře nebyl, nemáš páru, o čem mluvíš.“

„Takže není nějak šiblá?“

Mordecai protočil panenky. „Jo, to určitě je. Bezpochyby. Ale na rozdíl od nás o kariéře nesní, už ji má. A ještě něco...“

„Co jako?“

„Je na Fire Islandu.“

„Teď?“

„Teď. Na pár týdnů.“

„Kde jako?“

„U Leja Beach v Davis Parku. Víš, kde to je? Už čtvrtý léto si tam pronajímá barák, prej tam furt pořádá mejdany. Slíbil jsem jí, že se tam některé večer stavíme.“

„Je to tam daleko, nejmíň dvacet kiláků,“ namítl jsem.

„Dojedeme tam na kole. To není problém.“

Pár vteřin jsem o tom uvažoval.

„Tak jo. Zajedeme tam v pátek.“

„Ale co na to vaši?“

„Jak to myslíš? Těm je to fuk. Aspoň mámě teda.“

„Ty bláho, nemohl bych je adoptovat? Naši mi nabalili hromadu sprejů proti klíšťatům.“

„Pojedeme do Davis Parku navštívit tvoje kamarády z letního tábora. Co je na tom?“

„Pecka.“

„A co víc: tady v ulici bydlí chlápek a veranda jeho baráku vypadá jako stánek s alkoholem. Znáám ho, celý dny tam vysedává a chlastá. Možná by nám něco prodal.“

„Ještě větší pecka.“

Natáhl jsem se po CD přehrávači a znovu pustil *Loveless*.

„Zvedá se mi z té muziky kufr,“ prohlásil Mordecai.

„A tak to má být,“ opáčil jsem.

(...)

(ukázka z kapitoly 3)

První měkké, anonymní kapky nás zastihly kolem páté, zapomněl jsem, který den to bylo. Zůstali jsme na pláži mezi posledními. Rodiny kolem nás dávno strhly ležení a odvedly děti někam pod střechu, důchodci se odpotáceli domů ke snadno stravitelným pokrmům a teď si vhažovali do sklenic Alka-Seltzer (žbluňk, žbluňk, šššš, šššš), kromě mě a Mordecai se tu optimismus zachovávala jediné skupinka asi třicetiletých chlápků, kteří kousek od nás vytrvale pokračovali ve volejbalovém zápase. My leželi na mokřých ručnicích a pokoušeli se oschnout po posledním koupání, kdy jsme plavali o závod a svorně prohráli, ale odpoledne bylo dusné, vzduch hutný a vlhký, a kdykoli jsme se nadechli, měli jsme pocit, že sedíme v ponorce na dně moře.

Potom se rozpršelo.

Děšť se na nás valil v kaskádách, útočil na nás ze všech stran současně, týlový útok přírody. Volejbalisté honem srolovali síť, tukli si pěstmi a zmizeli, já a Mordecai jsme se zvedli, rychle si posbírali svých pět švestek a bosí jsme utíkali po povalových chodnicích podél řad plážových domů, kde se právě zavíraly průlezy do podpalubí a na stoly pod bouřkovými lucernami se servírovaly námořnické suchary. A jako by to nestačilo, vytáhl Pánbůh polaroidový foťák a události zvětčil, na dlouhou vteřinu jako by zalil světlem celý Fire Island, a vzápětí se ozvalo ohlušující zahřmění, po kterém se nám rozvibrovala prkna pod nohama a rozcvakaly zuby v puse, pádili jsme vpřed, k přístavu na druhé straně ostrova a smáli jsme se, až jsme ječeli, aspoň myslím, křičeli jsme na sebe, že musíme zrychlit, abychom se dostali pod střechu, než nás děšť promáčí skrz naskrz, ačkoli bylo dávno pozdě, protože zmáčení už jsme byli, dokonce i krev se nám naředila a zrůžověla, z vlasů mi do tváře, očí a úst tekly potoky a pak nás to shora znovu vyblejsklo a kolem nás se mezi domy rozlehla ozvěna a Mordecai zasípal, že se musíme držet dál od stromů, do těch se blesk

často trefuje, hulákal a v tu chvíli prásklo cosi pekelně blízko, mám dojem, že jsem spatřil modře hořící vrcholek stromu, jiskry mísící se s lijákem, ale třeba jsem si to jenom namlouval, poněvadž jsem měl co dělat, abych udržel krok s Mordecai, který poslední kus do přístavu a do úkrytu na lavičkách pod přístřeškem polikliniky, kde jsme sebou plácli a snažili se chytit dech, přímo dospurtoval. Podobali jsme se ztroskotaným námořníkům, jak jsme na těch lavičkách pololeželi, mokrá trička přehozená přes parapety za námi, a jako diváci na tribuně jsme fascinovaně zírali na ten nečas – lilo, jako by nepršelo několik let a konečně nastala správná chvíle pro to, aby se ten velký nepoměr srovnal, na nebi do všech směrů explodovaly elektrické výboje za doprovodu nejhlasitějších hromů, jaké jsme kdy slyšeli, byla to vážně podívaná. Mordecai vytáhl ze šortek krabičku cigaret a vyklepl dvě úplně mokré chudinky, jednu mi podal, visely nám ochable z pus, ale s trochou trpělivosti se nám je podařilo oživit, a právě tohle, tyhle minuty, kdy jsme spolu kouřili a sledovali buřinu nad Fire Islandem, považuju za jednu z našich nejhezčích společných vzpomínek, odlitek dobrého dne, kdy nám všechno připadalo zatraceně jednoduché, a tak si nás chci pamatovat, přesně takhle, promočené na dvou lavičkách, v dešti, přesně toho dne, ať už to byl kterýkoli, v létě 1993.

(...)

APTHORP
(CLOUD CUCKOO LAND)
Útržky 1978–1980

(ukázka z kapitoly 1)

říjen 1978

Bylo by chybou neříct o Seymouru E. Hallovi, že na první pohled nahání strach. Táhne mu na padesát, pochází z Chicaga, měří jistě skoro dva metry, má široká ramena a mohutná srostlá černá obočí, která představují slabou náhradu za jinak prořídlé a rozčepýřené černé vlasy. A mluví nahlas. Už od začátku mluví nepřírozeně nahlas, ne proto, že by si myslel, že lidi špatně slyší, ale proto, že se nehodlá zbytečně opakovat. Na rozdíl od skutečnosti, která vyjde najevo později, působí Seymour E. Hall dojmem, že je zaneprázdněný člověk, který pořád někam pospíchá a trpí nedostatkem času, a ze všeho nejdřív Owenovi, jenž právě vstoupil dveřmi do showroomu na 5th Avenue a okamžitě ho identifikoval jako osobu, kterou měl kontaktovat, řekne: „S čím vám mohu pomoci?“ Pronese to pomalu, důrazně, tak, jak člověk říká: *S čím vám mohu pomoci?*, když si rozhodně nepřeje komukoli s čímkoli pomáhat, a místo toho chce dát zcela jasně najevo, že je ve střehu a každický diskrétní pokus zastrčit si některý z předmětů v obchodě do kalhot a pak odtud nepozorovaně vyklouznout by byl marný a velice pošetilý a měl následky, které rozhodně nést nechcete. Přistoupí těsně k Owenovi, a aniž otázku zopakuje, čeká, až mu Owen vysvětlí, co tady pohledává, a vyřídí pozdravy od Kanzelbergera, což Seymoura E. Halla zjevně nijak zvlášť neohromí. „Ne,“ opakuje Seymour E. Hall vytrvale. Pak se k Owenovi obrátí zády, dokráčí k zákaznici a uctivě zvedne víko klaviatury, aby se zákaznice mohla posadit na stoličku, náhodně stisknout několik kláves a tvářit se, že ví, co dělá, přičemž Seymour E. Hall jí celou dobu stojí půl metru za zády, paže založené na hrudi, a dokolečka si brumlá: „Tak co?“ Zákaznice opustí showroom po čtyřech a půl minutách a sotva se vrátí. Ale přijdou další, vždycky přijdou další. Příslušný podnikatelský záměr, který se dlouhodobě jeví jako poměrně dobrý, vychází patrně z toho, že pokud si můžete dovolit

koupit jeden ze zdejších nástrojů a vážně si ho přejete, mělo by se od vás dát očekávat i to, že máte natolik silnou motivaci, abyste snesli také prodejce, který vám bude takříkajíc zavírat dveře před nosem. A právě tam Owen stojí. U dveří. Pořád, pouze ve chvíli, kdy zavržená zákaznice celá schoulená opustila prostor a zamířila domů nebo do nějakého výprodeje, kde je cenová třída nástrojů výrazněji přizpůsobena schopnostem, o krok ustoupil. Stojí u dveří, nehnutě, a Seymour E. Hall k němu znovu přistoupí, zapálí si cigaretu a řekne: „Kanzelberger je trouba. Co tedy umíte zahrát?“ Owen se rozhlédne po místnosti, zvolí největší křídlo a dojde k němu, usadí se na stoličku, za sebou slyší, jak těžké kroky Seymoura E. Halla dusají po koberci, zastaví se za jeho zády a Seymour E. Hall se zeptá: „Tak co?“ Owen si v hlavě prochází repertoár, nezná nazpaměť nepřeborné množství skladeb, každopádně teď už ne. Slyší, jak muž za ním supí. Slyší, jak čas ubíhá. Položí ruce na klávesy.

Pak spustí *Kjempeviseslätten*. Prvních devět taktů je sotva slyšet, jemné úhozy v měkké melodii, ví, že je pod dozorem, a nechává pravici pokojně přebíhat mezi tóny, až dospěje k prvnímu akcentu, brutálně zabodne levý ukazovák do klávesy jako hřebík a rozbije ticho, které vytvořil. Odsud se neohlíží, snaží se udržet tempo na uzdě a jednotlivé fráze při tom hraje čím dál tvrději, hraje drsně, v notách stálo *furiosamente*, a proto nakonec hraje takhle, zuřivě, ačkoli rozzuřený není, zuřivost se mu skrývá v rukou, ne v hlavě, a proto se může soustředit na to, aby trefoval úhozy správně a přesně, stihne si pomyslet, že hraje natolik zběsile, že případně „Tak co?“ Seymoura E. Halla v hudbě zanikne, a neustále čeká na to, že bude přerušen, že mu víko přirazí prsty a že zazní pokyn, že se má ztišit, zklidnit, vypadnout nebo zahrát něco rozumného, ale na žádné přerušeni nedojde, smí hrát bez zábran a blíží se k závěru, teď se chce probít klávesami, pokud to zvládne, riskuje, že si takhle zlomí prst, ale už moc nezbyvá, jen finále, to nejtěžší, kde se všechno spojí v komplikovanou pasáž, jenže Owen si ji pamatuje a dotáhne poslední úsek do cíle a nevidí to, zatím ne, až když přibije poslední tón a přísnou rukou ho utne, až když odlepí prsty od kláves a na stoličce se pootočí, teprve v tu chvíli uvidí, že za Seymourem E. Hallem stojí pět šest lidí, a dojde mu, že ho museli slyšet z ulice, tam venku, a že vešli dovnitř, aby se podívali, co se to tady proboha děje, co je to za podivný randál, který je vytrhl z nakupování a ze sobotní rutiny a přiměl je vstoupit do obchodu s klavíry, kam vůbec neplánovali zajít, ale teď si říkají, jestli zazní ještě něco a jestli tohle náhodou není jeden z těch newyorských okamžiků, o kterých se mluvívá, nebo jestli jde o něco mnohem triviálnějšího, prostě

chlápek, který hraje na klavír nahlas a drsně. Každopádně jim stojí za to počkat několik minut, aby to zjistili. A Seymour E. Hall se na Owena dívá, teď už mu nenahání hrůzu, hledí mírněji, a napřáhne k němu ruku. „Já jsem Seymour,“ představí se. A pak: „Dokázal bys zahrát znovu?“

Seymour ho nechává hrát. Dvě hodiny každou sobotu celý podzim. Na rozdíl od Kanzelbergera, o němž důsledně mluví jen jako o *pitomci, co by radši dělal u Steinwaye*, Seymour perfektně ví, kde byl Grieg doma. A zajímá se i o toho Farteina Valena. A Sæveruda. Griega a Sæveruda, žádá Owena, aby hrál jejich díla, kdykoli má v showroomu potenciální zákazníky, *každý trapák umí zahrát Prokofjeva nebo Mozarta, to už nikoho neohromí, pronáší nadšeně, musíme jim předvést něco jiného, něco nového, musíme jim na těchhle fantastických nástrojích předvést zvuk úplně jiného světa, chápeš?* Pondělí, úterý, středa, čtvrtek, pátek – Owen se těší na sobotní vystoupení, tak o nich uvažuje, pro něj to jsou koncerty, obchází na Manhattanu hudebniny a objednává si notové sešity, přicházejí z Norska, Švédska, Dánska a Finska, pátrá po zvucích Skandinávie a skladby přehrává s nadšením Američana, který je slyší zvenčí, bez stesku po domově, Agathe Backer-Grøndahl, Wilhelm Peterson-Berger a Sibelius, hraje *Damernas album* a *Vest i fjellom* a *När jag för mig själv i mörka skogen går* nebo dánské lidovky, nádvkem k Sæverudovi a Griegovovi, přirozeně, ale i novější díla, ve West Village objeví album Jana Johansona *Jazz på svenska* z roku 1964 a naučí se moderní klavírní verze švédské lidové hudby, které Seymoura naprosto očarují, skladby *Visa från Utanmyra* a *Emigrantvisa*, přehrává skandinávskou hudbu s maximálním vcítěním, které ze sebe dokáže vydolovat, Seymour mu posléze umožní přístup ke křídlu v dílně v zadní místnosti, ta je takřka zvukově izolovaná a tam si může Owen vysedávat po libosti, pokud se místnost zrovna nevyužívá k něčemu jinému, což nenastává prakticky nikdy. Vysedává tam o sobotách dlouho do noci, tráví tam celé neděle, cvičí, dokud se pohyblivost jeho prstů nepřiblíží pohyblivosti, kterou měly před deseti lety, dostane vlastní klíč a při odchodu za sebou zamyká, tohle je pro něj důležitější než práce; onu radost, že může ráno vstát a odjet do New Jersey, trávit dny s Hernandezem a Joem, přebíjí radost z víkendů a hodin s hudbou, je to podobný život jako v Oslu, nebo ne? Ale ano, Owen sice není stejný člověk, přesto zažívá stejný pocit důležitosti, v duchu jásá, když zvládne obtížná místa, pasáže a díla, pro jejichž provedení nemá předpoklady, když se mu podaří je rozlousknout, po úporných pokusech a výrazné námaze, poté, co celé hodiny, celé dny kazil, co driloval tytéž křížky a noty, až se konečně rytmicky dopočítal, ruce se zkoordinovaly a on pochopil, co dělá,

až se celé jeho já proměnilo v hudbu, a tudíž by dokázal hrát celou noc, kdyby nemusel další den do práce; když se konečně dostane do postele, hudba ho neopouští, zní v něm dál, vynořují se nápady na řešení výzev, další skladby, které by chtěl zkusit, různé způsoby hraní toho, co už se naučil, se zavřenýma očima vidí, jak se tóny ve tmě mění a všechno do sebe zapadá, přistihne se, jak vleže hraje na příkrývce, prsty mu běhají po světle modrém povlečení. Někdy, potom, co opustí showroom na 5th Avenue, zamkne za sebou a jde na podzemku do Bowery, se mu skoro tají dech při pomyslení, jaké měl štěstí, jaké má štěstí, že smí znovu hrát. Znovu našel radost z hraní a místo, kde se mu může věnovat, publikum, občas sem lidé přicházejí spíš proto, aby si ho poslechli, než aby si koupili křídlo, to se nedá vyloučit, i Seymour cosi v tom smyslu zamumlal, a Owen si říká, že Anton a Billy se to také doslechnou, jistěže, dřív nebo později se k nim ty zvěsti donesou, a kéž by tu byl Eric, kéž by Eric věděl, jenže Eric je mrtvý a neslyší nic a nic už ani není nemožné, naopak je teď možné představovat si budoucnost, hledět dál než jenom do příštího roku, otevírá se skulina, v níž si lze přát víc než jen to nejnnutnější. Owen si cestou domů v podzemce uvědomuje: dohnaly ho jeho někdejší ambice.

(...)